

Russiske agenter står for både giftattentater og doping af atleter
Sport side 14

Folketinget har afsat 365 milliarder kroner til forsvaret frem til 2033. Kampfly, luftforsvar og skibe er bestilt PS side 4

Foto: Finn Frandsen, Illustration: Mads Pedersen, CVL

POLITIKEN

Søndag

3. maj 2026
Årgang 142, Nr. 215
Pris 59,00
Kundecenter
Politiken 70 15 01 01
1. udgave
www.politiken.dk

Det er et faldefærdigt hus i en landsby på Lolland. Og et hovedværk for en stor dansk kunstner
Kultur forsiden

Foto: Thomas Borberg

POLITIKEN MENER

Blodet og det danske

Drop nu ideen om etnisk oprindelse som central.

At danskhed ikke kommer an på, om ens krop kan nedbryde laktose, er indlysende for de fleste. Stort set hele det politiske spektrum tog også hurtigt afstand fra den selverklærede »racerealist«, Rasmus Munch Søndergaard, der i et interview på Deadline rodede sig ud i en sær snak om inuitter og laktoseintolerans betydning for danskhed. Interviewet kom, efter det nylvalgte folketingsmedlem Nadja Natalie Isaksen fra Borgerne Parti i et ældre tweet rejste tvivl om, hvorvidt den radikale politiker Samira Nawa, hvis forældre er fra Afghanistan, er rigtig dansker, fordi »en kat bliver ikke en hest, bare fordi den er født i en hestestald«.

Det er let at latterliggøre debatten. Heste bliver ikke heste, fordi de fødes i en hestestald, og det er glædeligt, at konservative debattører som Christian Egander Skov bl.a. her i avisen har taget kampen op mod sådan racisme. At Samira Nawa er dansk, har Isaksen siden anerkendt.

MEN DEBATTEN om, hvad danskhed er, bør ikke stoppe her. Etnisk oprindelse fylder måske for meget, også i det officielle Danmark. I Danmarks Statistiks opgørelser bliver alle børn af indvandrere registreret som efterkommere. Først når en indvandrer eller efterkommer får børn med en dansker af dansk oprindelse, bliver barnet statistisk regnet som dansk. Den beregningsmetode fik her i Politiken sidste år en forsker til at vise, at flertallet i Danmark i år 2100 ikke ville være »af dansk oprindelse«, hvis fertilitetsraterne og indvandringstendenserne fortsætter.

Det er en utidssvarende, nærmest blodbaseret måde, at måle danskhed på. Data er ikke fjenden, og statistik er godt, men naturligtvis er tredje, fjerde og femte generationsindvandrere danskere, uanset hvem deres forældre, bedsteforældre og oldeforældre forelskede sig i. Danskhed og danske værdier er vigtige og værd at kæmpe for at bevare. Men de sidder ikke i hudfarven, hårfarven, laktosetolerancen eller andet genetisk. De sidder i ånden, sproget, kulturen, frisindet og måden at være i verden på. mr

Moderaterne går målrettet efter økonomisk ministerium i regeringsforhandlingerne

Lars Løkke Rasmussen ønsker et ministerium med økonomisk regnekraft i en ny regering. Mette Frederiksen udelukker ikke Løkke som finansminister.

POLITIK

JOHAN BLEM LARSEN

KRISTIAN KLARSKOV

Moderaterne går efter et tungt økonomisk ministerium for på en mere effektiv måde end i SVM-regeringen at råde over regeringsapparatets nationaløkonomiske regnemaskiner.

»Vi er et reformparti, og jeg ville da elske, at det her parti havde haft mere adgang til regnekraft, end vi har haft i den her regeringskonstellation«, siger partiformand Lars Løkke Rasmussen (M).

Dette og de følgende citater stammer fra et interview, Politiken gennemførte med Moderaternes leder

under valgkampen om partiets pensionsudspil.

Her tilføjede Lars Løkke Rasmussen, at bemærkningen ikke nødvendigvis sigter til, hvilken post han selv skal have i en kommende regering:

»Nu snakker jeg om partiet, ikke om mig. Fordi vi har siddet i regering med to partier, hvor det ene har haft finansministerposten, det andet har haft økonomiministerposten. Og så har vi haft vores intuition, ik'«, sagde Lars Løkke Rasmussen.

Vil du gerne have et økonomisk ministerium, hvis I kommer i regering igen?

»Ja. Vi har forsøgt at reparere på, at vi ikke har haft det ved at prøve at skabe et sekretariat og sådan noget. Men det er klart, at der er en kæmpe forskel på at sidde på regnemaskinen selv«.

Moderaterne meddeler, at synspunktet stadig står ved magt, men Lars Løkke Rasmussen har ikke ønsket at levere friske citater om samme tema midt i de højspændte forhandlinger med kongelig undersøger Mette Frederiksen (S) om dannelsen af en ny regering.

Fortsættes side 4

MICHAEL SCHØT
"BOGEN HAR INTET SUBSTANTJELT AT BYDE PÅ"
PROBLEMET MED POLITIK
- TIL GENGÆLD KAN DEN LÆSES PÅ EN AFTEN

5708730 910174 00018
POLITIKENS FORLAG

Krig er ikke for børn

AKUT - SE BREVET I AVISEN

SOS BØRNEBYERNE

Afhængig af alkohol?

STIEN BEHANDLINGS-CENTER

STIEN fra kaos til fornyet livskvalitet i roligt miljø og skønne omgivelser, professionelt team af behandlere, læge m.m., uforpligtende forbesøg, smertefri afrusning.

WWW.BHCS.DK/DØGNTELEFON
70 20 72 70
GRATIS anonym rådgivning

VANDRETURE PÅ BORNHOLM

MED OVERNATNING OG KØRSEL AF BAGAGE

WWW.VAGABONDTOURS.DK

KULTUR

Sin helt egen virkelighed

Richard Winther var en sær snegl. Selv blandt sære snegle. I år ville han være fyldt 100.

Side 12-19

»JEG KIGGEDE TO GANGE, DA JEG SÅ ALLE DE MALERIER HER«

Udefra ligner det bare et faldefærdigt murstenshus, men bag hoveddøren findes et kæmpe kunstværk, skabt af en maler, der selv havde ægte malerier af blandt andre Picasso i sin samling. Richard Winther var både meget rig og meget sær og blev hurtigt et samtaleemne oppe i Brugsen, da han flyttede til landsbyen og lod en hest rådne i haven, mens han på uforståelig vis fik besøg af den ene smukke, unge kvinde efter den anden.

EMIL BERGLØV

I 1990'erne flyttede der noget så gammeldags som et renæssancemenneske ind i et godt slidt hus i Vindeby langt ude på landet på det vestlige Lolland.

En kroget mand med langt skæg og sære vaner.

Han havde en død hest til at ligge i haven og rådne. Ved siden af en grævling og en flok svaner. Han var nærig ud over det almindelige og kunne sagtens finde på at snuppe en sukkerroe fra en af de omkringliggende marker, så han havde noget til aftensmaden.

Hvem han præcis var, havde de lokale til at begynde med svært ved præcis at få hold på, men kunstner og professor inde fra København var han i hvert fald.

Og trods hans aparte opførsel var der et rend af kvinder i huset. Unge kvinder og smukke kvinder, der lod sig fotografere i intime og afklædte situationer, ofte med kunstneren selv som deltagende part.

Det var noget mere kulørt, end de var vant til i Vindeby. Men også fascinerende.

Det store røde hus i svinget på Marrebæksvej blev fyldt til randen med kunstnerens mange pudsige samlin-

ger. Den store gamle kasse blev til et levende raritetskabinet, der stadig i dag trækker folk til Lolland for at se, hvad der gemmer sig bag murene.

Richard Winther hed kunstneren. I år ville han være fyldt 100 år, hvis altså ikke han var død i 2007. Mystikken omkring ham og hans vidtforgrede virke lever til gengæld endnu.

I anledning af jubilæet er der i Richard Winthers hus i Vindeby, der i dag fungerer som museum, fyldt op på alle vægge med værker af kunstneren. Især hestestudier, som er udstillingens særlige fokus. På kunstmuseet Nivaagaards Malerisamling i Nivå åbner i denne weekend en stor udstilling. Her kan man også opleve Winthers egen kunstsamling, kureret af kunstneren Mie Mørkeberg, der har ladet sig inspirere af vægmalerierne i Winthers hus til at udsmykke den sal, samlingen bliver vist i.

Og det er netop Richard Winthers hus i Vindeby, vi står foran nu. To murere er ved at kradse fuger ud på facaden af det, som, før Winther flyttede ind, havde været byens alderdomshjem.

»Bliver det ikke flot?«, spørger Lene Lund-Hansen og stikker hånden frem og giver et håndtryk, der vil frem i verden.

»Vinduerne ligger hjemme på værkstedet og er ved at få nyt kit og blive gjort i stand«, siger hun.

Snakken gik i den lille by

Lene Lund-Hansen er en af de frivillige, der sørger for, at arven efter Richard Winther får lov til at leve videre, og at hans hus kan blive ved med at være åbent for besøgende.

Kunstneren gik op i en fascinerende lang liste af ting. At holde sit hus i stand var dog ikke en af dem.

Jeg spørger Lene Lund-Hansen, hvordan hun er blevet frivillig.

»Jeg kendte Richard, da han levede«, siger hun.

»Men ikke som model«.

Hun lægger trykket på *ikke* og slår ud i et grin. Hun har lavet kaffe, siger hun, og hun har også købt kage fra den gode bager.

»Jeg kan godt sige, at snakken gik oppe i Brugsen, da han flyttede her til, og unge piger kom valfartende for at være hans musere«, siger Lene Lund-Hansen.

Selv har hun haft et anderledes jordnært forhold til kunstneren. Hun er kloak- og vvs-mester, så det var hende, der kom forbi, hvis der var vand i kælderen eller toilettet drillede.

Udstillingen 'Wie-recycling' fra 2005 blev Richard Winthers sidste store manifestation. Her var billedhugger Johannes Wiedewelt i centrum for de tusindvis af værker, som Winther lavede fra slutningen af 90'erne og frem til udstillingen. 450 blev udstillet. Blandt andet disse bronzeskulpturer, som nu er overdraget til huset i Vindeby. Egentlig skulle de have stået mere centralt i byen, men ikke alle var begejstrede for tissemanden, der stikker ud af panden på den forreste skulptur. Foto: Thomas Borberg

BLÅ BOG

Richard Winther

Kunstner med så vildtvoksende et virke, at skulle det beskrives fyldestgørende i en faktaboks, ville den udkomme i flere bind.

Var som ung optaget af den konkrete kunst og med til at stifte kunstnergruppen Linien II i 1947. I 1961 medstifter af Den Eksperimenterende Kunstskele.

Hans egen kunst gik i 1950'erne i en mere fri og fabulerende retning, som han byggede videre på og om på gennem hele sit liv. Han inddrog endog mange referencer fra mytologien, kunsthistorien og i høj grad tibetansk kultur.

Byggede over 100 kameraer med særfunktioner, som han lavede eksperimenterende fotokunst med. Ofte med nøgne kvinder som motiver.

Skrev også bøger. Bl.a. 'Den Hellige Hieronymus' Damekreds' under pseudonymet Ricardo da Nivå.

Født i 1926 af velhavende forældre, hvis arv sikrede ham et liv som fri kunstner. Død i 2007.

»Han havde et vindue, man skulle banke på, så han kunne se, om det var nogen, han ville lukke op for«, siger hun og peger. Hun begynder at gå frem mod hoveddøren og ind.

»Da han så mig første gang, sagde han: »Det er jo en dame. Kom indenfor««.

»Og så kan jeg godt sige dig, at jeg kiggede to gange, da jeg så alle de malerier her«, siger hun.

Vi er gået ind i foyeren i huset, hvor det nærmest er koldere end udenfor. Det store rum med en faldefærdig trappe med gelænder af brædder og hønsenet bagerst er udsmykket fra top til bund af vægge og lofter.

Primært af mandlige kannibaler, der spiser kvinder.

Hieronymus og Androkles

Dengang var der også koldt i det store hus, fortæller Lene Lund-Hansen, for Richard Winther varmede kun op i køkkenet, soveværelset og atelieret.

Til 17 grader.

Der var gange mellem de tre rum. Ellers var der ting.

»Noget af det interessante ved Richard Winther er, at han er lige så meget samler, som han er kunstner. De to ting kan ikke skilles ad. Kunsten og livet er fuldkommen flettet sammen«, siger Søren K.K. Lund-Hansen, der er museumsinspektør og kurator på Nivaagaards Malerisamling – og ikke i familie med Lene Lund-Hansen, navnesammenfaldet til trods.

Kunstneren Mie Mørkeberg er her også. Vi har fået lov til at komme med på studieturen, hvor hun kan samle inspiration til det vægmaleri, hun skal lave på Nivaagaard i forbindelse med museets udstilling af Winthers samling.

Hun går stille rundt og betragter farverne og motiverne på de mange felter på gulve og lofter. Det er malet i vildskab og giver et blik ind i et helt særligt sind, som Mie Mørkeberg tidligere ikke havde noget forhold til, men som hun nu »er blevet helt optaget af«.

Et sind, hvor kunsthistorien var levende figurer, der blandede sig med hinanden og endte med at løbe ud gennem Richard Winthers hænder. Hvis man kender til Richard Winthers tankegang og billedverden, og det gør mine følgesvende heldigvis, så er malerierne ikke bare farverige flader med tilfældige personer og dyr i forskellige, mere eller mindre erotiske positurer.

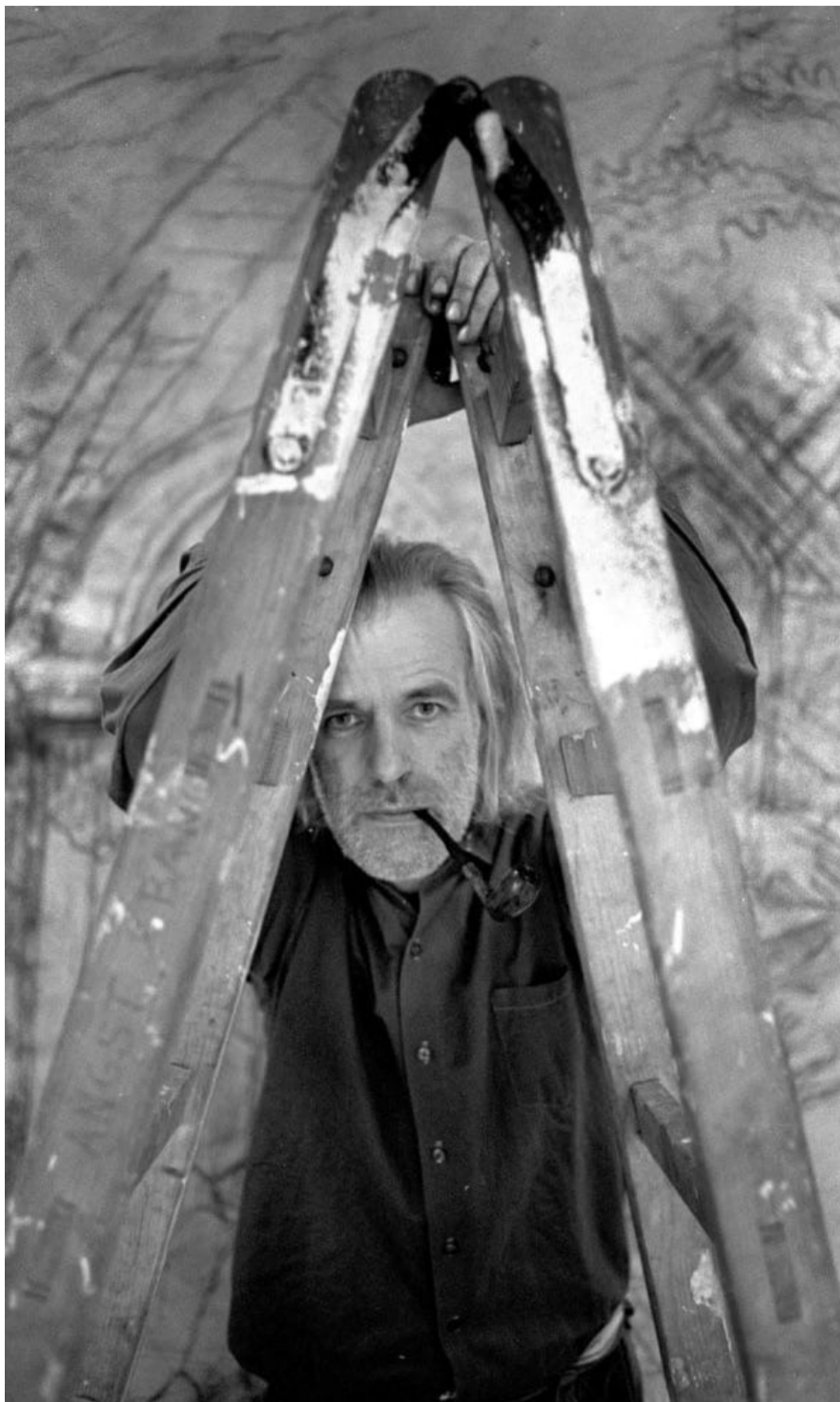
Det er historier fortalt gennem figurer, der går igen. ►

■ Da Richard Winther døde, var alle værelser i huset proppet med især kunstværker, men også med Winthers samlinger. Sådan er det ikke længere. Huset blev tømt af arvingerne efter Richard Winthers død. I dag er der vægmalerierne tilbage, enkelte kunstværker som dette og så skiftende udstillinger. Foto: Thomas Borberg

■ Det store, tidligere alderdomshjem i Vindeby stod tomt, da Richard Winther købte det. Allerede dengang var det noget forfaldent, men han rykkede bare ind med alle sine ting og brugte sin tid på kunsten, ikke vedligeholdelse. Nu har frivillige kræfter skaffet penge til at få huset renoveret, så det ikke falder ned om ørerne på kulturarven indeni. Foto: Thomas Borberg

Er der en mand med hul i hatten, er det billedhuggeren Johannes Wiedewelt. Hans historie var Winther meget betaget af, især i sin sidste tid.

Wiedewelt var en fremtrædende skikkelse i den danske kunstverden i den første halvdel af 1700-tallet.

Han kom af en berømt kunstnerfamilie, rejste som ung til Paris og Rom, hvor han blev gode venner med den tyske kunsthistoriker Johann Joachim Winckelmann, der i dag bliver betragtet som nyklassicismens fader.

Selv blev Wiedewelt kongelig hofbilledhugger og professor ved Kunstakademiet i København.

De flotte titler til trods endte Wiedewelt som gammel i fattigdom og købte for lånte penge marmorblokke, som gik til bunds med skibet på vej mod København. Det blev angiveligt strået, der knækkede billedhuggerens ryg, og han druknede sig i 1802 i Sortedams Sø.

Da han blev trukket op af søen, blev hans hat fisket ind med en stage, så der gik hul i den. Derfor kan man kende Wiedewelt på hullet i hatten hos Richard Winther.

Så er der løverne fra myten om Androkles, der trækker en torn ud af en løves pote og siden bliver skånet af den, da de mødes igen i Colosseum i Rom, og dermed får Androkles sin frihed.

Kirkefaderen og asketen Hieronymus er også gennemgående, og her bliver det lidt besværligt. For han trak nemlig også tornen ud af poten på en løve ifølge mytologien og bliver ofte portrætteret med en løve for sine fødder. For at kende forskel på de to hos Richard Winther skal man kigge på toppen af hovedet af mandspersonen. Har han kardinalhat på, er det Hieronymus.

Det mytologiske stof og det virkelige liv vokser fuldkommen sammen, som når modellen Mette med en lang støvsugerslange omkring sig bliver til præsten Laokoon, der var manden, som advarede trojanerne mod at lukke den trojanske hest ind i byen og senere blev dræbt af slanger.

Eller når Richard Winther maler sin egen Mona Lisa – Mona Lisa Adler Fredensborg – og signerer den Ricardo da Nivå.

Den leg med identiteter træder Mie Mørkeberg nu ind i, når det er hende, der skal male videre på Richard Winthers værk.

Roer ind med modermælken

Der er en skæbnens ironi i, at Richard Winther skulle ende sin dage omgivet af sukkerroer.

Han blev født i Maribo for 100 år siden, 23. juli 1926, og voksede op med en far, der var ingeniør og driftsbestyrer på en sukkerfabrik.

■ På nær piben, der går igen gennem hele voksenlivet, kan Richard Winther se temmelig forskellig ud på billeder. I nogle perioder er han glatbarberet, kortklippet og friseret, i andre ligner han en vildmand. Til højre ses et af de utallige nøgenstudier af og med model. I dette tilfælde Caroline Tabourin fra 1976.

Arkivfoto: Steen Møller Rasmussen og Mogens Berger

Siden flyttede familien til København, hvor Richard Winther voksede op i et hus på sukkerfabrikken i Langbrogade ikke langt fra Glyptoteket og Rådhuspladsen i København.

Familien var velhavende, og det var på deres ferieture rundt i Europa, at den unge Richard blev optaget af alt det, der findes på museer rundt omkring i Europa.

I høj grad kunst, men også zoologi, teknik, religion og historie.

Han sugede det hele til sig og begyndte på forskellige malerskoler, inden han søgte optagelse på Kunstakademiet, hvor han blev uddannet under blandt andre Vilhelm Lundstrøm.

Begge Richard Winthers forældre var samlere, og i den pæne, borgerlige familie var der flere, der hyggede sig med at male akvareller, så kunsten lå dem ikke fjernt.

Winther havde allerede kort efter Anden Verdenskrigs afslutning været i Paris, hvor han havde lært en række af senere meget berømte kunstnere at kende. Her begyndte kunstneren også at opbygge det, Søren Lund-Hansen kalder studiesamlingen.

Når man ser på den ekstreme påholdenhed, Richard Winther levede med, kan man klø sig i håret over, at han selv havde ejet værker af Pablo Picasso, Alberto Giacometti, Sonja Fer-

lov Mancoba, Serge Poliakoff, Max Ernst og Joan Miró. Kunstnere, han mødte på sin rejse til Paris, og som han købte værker af eller byttede værker med.

»Jeg gik ind og ud hos kunstnerne i Paris dengang. Jeg forsøgte også at besøge Picasso, men det var ikke muligt. Til gengæld opsøgte jeg Giacometti, Sonja Ferlov Mancoba, Poliakoff og Man Ray. Det var ikke svært dengang«, som Winther i 1997 fortalte til Dagbladet Information.

På det tidspunkt havde han allerede doneret sin samling til Glyptoteket og Statens Museum for Kunst.

Gennem årene voksede samlingen, og der voksede inspiration og figurer ud af den og ind i Winthers egen kunst.

Hvis der er én ting, man kan sige om Winthers måde at være kunstner på, er det, at den ikke er stringent. I mange år var han altid med, hvor der skete noget nyt, så blev han professor og lidt en kulturfigur, så eneboer.

»Richard havde jo aldrig penge«, som Lene Lund-Hansen siger.

»Eller det havde han jo. Men ikke til den slags ting«, siger hun med henvisning til livets praktiske fornødenheder. Eksempelvis at få lavet toiletet.

Han kunne lave alting, når det kom til de kameraer og sælsomme maskiner, han byggede i hundredvis af, ►

■ De frivillige i Richard Winthers hus forsøger at skaffe værker til at dække væggene, så de besøgende kan få et indtryk af, hvordan huset har set ud. Foto: Thomas Borberg

■ Lene Lund-Hansen er frivillig i huset i Vindeby, mens Søren K.K. Lund-Hansen er museumsinspektør på Nivaagaards Malerisamling. Her er de i Richard Winthers Hus, der i dag er noget mere tomt, end da Winther selv boede der. Foto: Thomas Borberg

men når det kom til noget, der rakte ind i den almindelige hverdag, fortog evnerne sig. Her tog blandt andet Lene Lund-Hansen over. Og hun fik for resten sine penge, når det kom til stykket, selv om det gjorde ondt på Richard Winther at måtte punge ud.

Han debuterede som maler i 1943 og eksperimenterede allerede tidligt med en lang række måder at udtrykke sig på kunstnerisk.

Han var optaget af fotografi og prøvede Man Rays metode med at placere objekter på lysfølsomt papir for på den måde at skabe såkaldte rayogrammer. I 1947 var Richard Winther sammen med blandt andre Albert Mertz og Ib Geertsen med til at stifte kunstnersammenslutningen Linien II, der var toneangivende inden for den konkrete kunst.

Han var også en flot mand i sine velmagtsdage

Lene Lund-Hansen, frivillig

Som ung var der faktisk et vist sammenfald mellem Richard Winthers samling af modernistisk kunst, hans store behov for at systematisere ting og udtrykket i de værker, han selv fremstillede. De var nærmest matematisk konstruktivistiske og absolut ikke præget af det spræl, der senere kom til at definere ham.

Han eksperimenterede, blandt an-

det sammen med Gunnar Aagaard Andersen, med at lave de konstruktivistiske malerier om til lyd.

Efter nogle år fik han til gengæld nok af de strikse rammer og brød med gruppen.

I stedet blev han optaget af nepalesisk kunst efter at have set en udstilling. Derfor brugte han fire år på at studere tibetansk kultur og tibetansk sprog på universitetet, og pludselig trak hans kunst i retninger, hvor ikoner kom til at fylde meget ligesom i den tibetanske kunst.

»Der er altid en sammenhæng mellem samleren og kunstneren«, siger Søren K.K. Lund-Hansen.

»Efter han er begyndt at studere tibetansk, er det tibetanske figurer, han begynder at samle på. Hans samling er en ægte studiesamling, som han bruger som udgangspunkt for sit arbejde«, siger han.

Fabian Rohe

Richard Winther var én mand, men mange kunstnere.

Han identificerede sig med en renaissancekunstners magerrettede evner og signerede da også gerne sine værker Ricardo da Winti.

Da han som ung udgav digtsamlingen 'Den nøgenfrøede', var det under navnet Gro Vibe.

Og i de omkring 20 år fra 1966, hvor han boede i Nivå, kaldte han sig Ricardo da Nivå. I sine sene år, hvor han fik en faible for både at male og tage afstøbninger af sukkerroer, kaldte han sig Fabian Rohe.

■ På den ene side af vinduet i køkkenet har Richard Winther malet filmstjernen Gina Lollobrigida, og på den anden side gælder det hans favorit-tennispliller, Pete Sampras. Arkivfoto: Nanna Navntoft

I årene forinden nåede han også at være med til at grundlægge den eksperimenterende kunstskele Eks-Skolen, der blev definerende for den danske kunst i tiårene efter, men som han også endte med at bryde med.

Blandt andet blev han vred på Per Kirkeby, som han mente »var blevet en fabrik«, der i kommercialiseringens navn kun kunne lave én type malerier. Den form for succes så han som en pyrrhussejr: Måske kunstneren vinder økonomisk, men det kunstneriske virke taber.

I en periode gjorde Richard Winther et nummer ud af at male som Kirkeby, ikke som en hyldest, men for at vise, at sådan kunne alle male.

Han var ikke bange for at sige, at han så et slægtskab mellem sig selv og Leonardo da Vinci, fordi de begge var kunstnere, naturvidenskabelige forskere, finmekanikere, ingeniører, mytekyndige, tænkere.

Der var ingen medier, der var ham fremmed. Han lavede keramik, han lavede forskellige former for grafik, som han også selv udgav i bøger og tidsskrifter, han eksperimenterede med lyd og levende billeder og tegnede ved hjælp af computer allerede i 1980'erne.

I år 1999 gjorde han det endda som skuespiller, da kunstnerne Christian Lemmerz og Michael Kvium tog fat i ham for at få ham til at spille Saint Patrick i deres næsten otte timer lange filmudgave af James Joyce-romanen 'Finnegans Wake'. De havde begge været elever på Kunstakademiet i Kø-

benhavn, mens Winther underviste der, og mente, at Winther havde det helt rigtige udtryk til filmen.

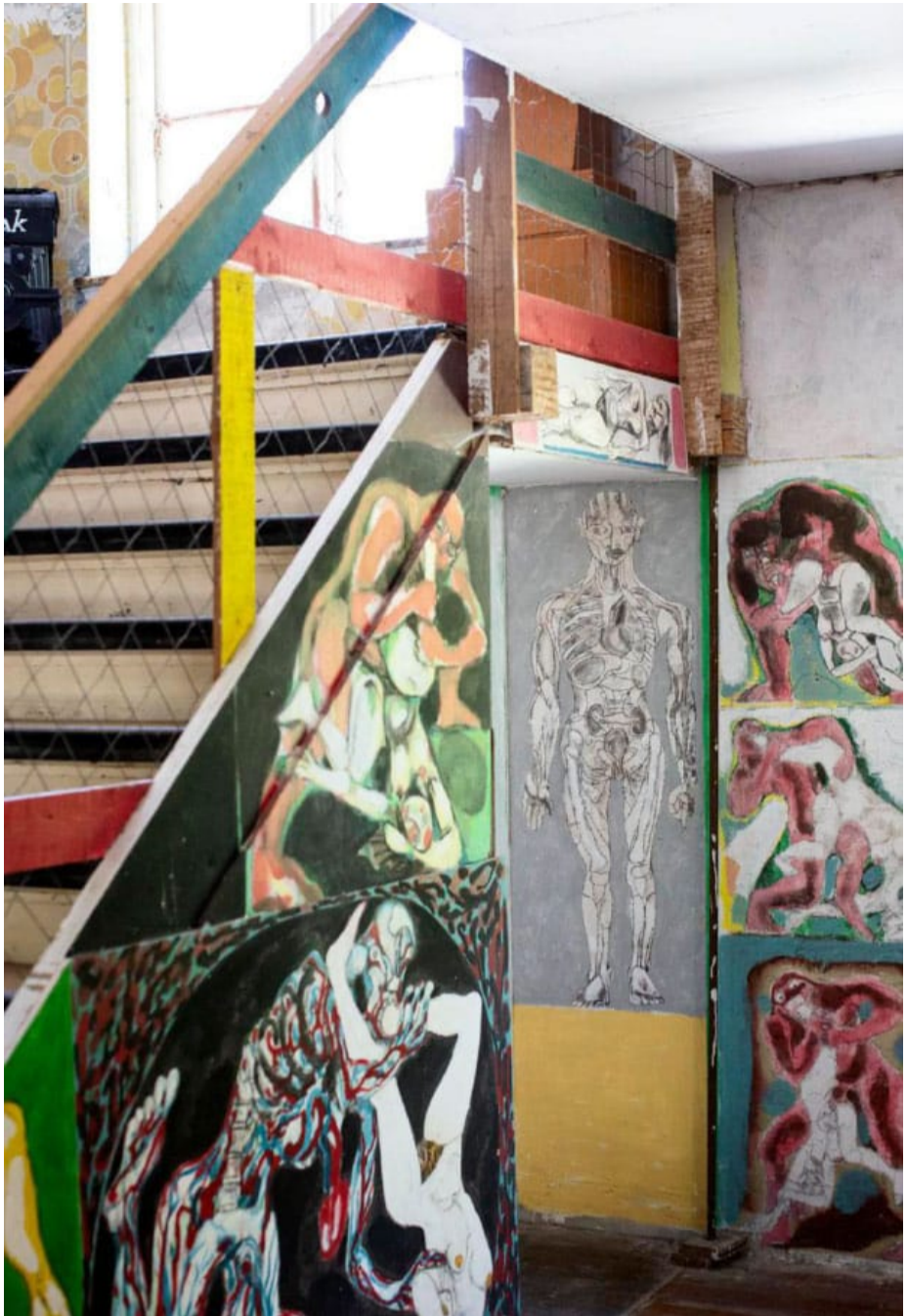
»Som jeg husker det, havde han kun én elev, og de brugte det meste af deres tid på at vandre byen rundt for at finde det billigste sted at købe rugbrød«, siger Michael Kvium om den periode i begyndelsen af 1980'erne, hvor han havde sin daglige gang samme sted som Richard Winther, der var lidt af en personlighed.

Richard Winther var lidt skeptisk i forhold til filmen, men sagde ja alligevel. Han havde et blødt punkt for det eksperimenterende og ikkekommercielle. Han troppede op til optagelserne i et kostume, han selv havde lavet uden at aftale det på forhånd. En kjortel og et langt tov, der slæbte efter ham. I hånden havde han et kors med et smilende kranium i toppen og vinkende hænder til siderne. I ansigtet havde han malet sig med skosvæerte.

»Da vi var færdige, sagde han, at han havde regnet med, vi ville være nogle vilde dyr«, siger Christian Lemmerz: »Han var helt perfekt«.

Stegte sukkerroer

Da han som 67-årig flyttede alene til Vindeby, var det med myten om Hieronymus som underliggende tema. Det var en figur, han havde interesseret sig meget for allerede i Nivå-årene, og som han endda skrev en bog om, men på sine gamle dage voksede Richard Winther nærmest sammen med ham. ▶

■ Køkkenet i Richard Winters Hus er delt op i et væld af felter med hvert sit maleri. Kvinden med dragen her er at finde lige under det grønne loft, fyldt af kvinder og heste, og over en tenniskamp mellem søstre Williams. Foto: Thomas Borberg

■ Kunstmaler Mie Mørkeberg har taget opgaven på sig at fortsætte, hvor Richard Winther slap med sine vægmalerier. Inspireret af huset i Vindeby har Mørkeberg malet et helt værelse på Nivaagaards Malerisamling, hvor også Richard Winters egen samling af andre kunstneres værker bliver udstillet. Her er hun på besøg i huset på Lolland. Foto: Thomas Borberg

Hieronymus var en kirkefader fra det 4. århundrede, der på flere punkter delte historie med Richard Winther. Han kom af velhavende forældre, var dybt begravet i bøgerne, omgav sig med mange kvinder. På et tidspunkt drog han frivilligt i eksil, hvor han levede spartansk og uden nydelse. Han gennemgik prøvelser, blev fristet af syner af unge dansende piger, men disciplinerede sit kød.

På samme måde levede Richard Winther ekstremt nøjsomt, godt nok ikke lige hvad angik kvinder.

»Han spiste sukkerroer, som han stegte. På et tidspunkt sagde han, at han syntes, han blev lidt for tyk, når han stegte dem i olie, så han begyndte at stege i vand i stedet«, siger Lene Lund-Hansen.

Da vi var færdige, sagde han, at han havde regnet med, vi ville være nogle vilde dyr
Christian Lemmerz,
kunstner

I sine år i Vindeby levede han af nærmest ingenting. En halv sild til morgenmad, rosinmadder med et helt særligt mønster af rosiner og ikke én for meget.

»Winthers påholdenhed kan ses som et konsekvent filosofisk valg om dybere koncentration om kunsten gennem en asketisk livsform«, siger Søren K.K. Lund-Hansen.

Det kom nogle gange til udtryk på nogle mindre charmerende måder. Eksempelvis var han ikke meget for at låne sin kuglepen ud, fordi andre ikke skulle bruge hans blæk. I hans kunstværker kunne man også se det.

Mange af hans malerier i Vindeby-årene blev lavet på pap, hentet i den lokale brugsforening. Maling og an-

dre fornødenheder hentede han på lossepladsen. Tøj sagde han ikke det store, men en gang imellem fik han en ny jakke af en ven, hvis de begyndte at tænke, at han så alt for luvslidt ud.

Det eneste spændende for Richard Winther var kunsten.

I køkkenet i Vindeby er der en skøn-som blanding af mytologi.

Lige inden for døren er der et billede af Venus og Serena Williams, der spiller tennis. Richard Winther elskede tennis.

»Man kan kende dem på rumperne. I virkeligheden var det, der tiltrak ham mest ved tennis, at man kunne se den menneskelige bevægelse«, siger Lene Lund-Hansen.

»Hans favorit var nu Pete Sampras. Han er herovre«, siger hun og viser et andet hjørne af køkkenet.

Den lokale post har han også malet. Og Hieronymus. Noget, der nok må være Don Quijote, en løve, der sønderriver et menneske, mange kvinder i erotiske positurer.

Det kan umiddelbart virke svært at finde en rød tråd i Richard Winthers virke, men der findes noget, som minder om det. Hele vejen gennem sit kunstnerliv samlede han historier og mytologier sammen, som han arbejdede ind i sin kunst.

»Den indre virkelighed bliver mere virkelig end den ydre. Det er inde i mig selv, jeg lever og er fri«, som Richard Winther sagde i et dokumentarprogram på Danmarks Radio fra 1972.

Her besøgte de ham i den modernistiske villa i Nivå, der var fyldt med hjemmebyggede kameraer og tibetanske figurer. Her fortalte Winther også, at han begyndte at interessere sig for den konkrete kunst i 1940'erne, fordi det var »det mest spændende, utilgængelige og mystiske, jeg kunne finde dengang«.

Senere blev det tibetanske hans store interesse.

■ Gipsforlæggene til Wiedewelt-skulpturerne og de farverige malerier med inspiration fra Winthers 360-graders fotografi er husets. Richard Winther var ikke snobbet i sit materialevalg og lavede mange forlæg til skulpturer i pinde og hønsenet fra lossepladsen og malede gerne på pap fra den lokale brugsforening og med maling fundet i storskrald. Foto: Thomas Borberg

»Det er inde i min fantasi, at jeg har været i Tibet, og jeg har virkelig været der, for jeg kender det fra beskrivelsen, og jeg kender figurerne. Jeg har ikke nogen lyst til at tage derned, for hvis jeg tog derned, så ville det være et moderne Tibet, jeg mødte med en hel masse forstyrrende ting. Det Tibet, jeg lever i, det er et fra 1500-tallet, og det ville være væk alligevel«, sagde han i programmet.

I huset i Vindeby står der også ting skrevet med tibetanske bogstaver. De filtrer sig sammen med den vestlige kunsthistorie, de mange kvinder, kannibaler og en stue med en rytterstatue i gips.

Det var netop på grund af rytterstatuen – en bestillingsopgave til Sønderborg By i forbindelse med byens ringriderforenings jubilæum – at Richard Winther fik en død hest leveret til sin have.

Her lå den så og gik i opløsning ved siden af en grævling og fem svaner. De var til hans samling af skeletter, der blandt andet omfattede dyr i alle størrelser – fra egern til elg.

Knoglerne skulle den stærkt anatomisk fascinerede Winther bruge til at skabe den perfekte hest til skulpturen. Det nøgne hesteskelet kom til at stå i stuen med sadel og hovedtøj på.

Hesten og rytteren fik han godt nok lavet, men monumentet kom aldrig op. Angiveligt drømte ringriderne i Sønderjylland om foreningens formand til hest.

Richard Winther havde i stedet lavet en kvinde. Og han havde også taget sig god tid.

Han løb altid i retning af det, der interesserede ham mest. Ikke det, nogen mente skulle være færdigt først.

»Så fik Arafat Nobels Fredspris, og så røg alle de andre billeder ned, og så var det kun Arafat, Arafat, Arafat i en periode, indtil han så begyndte på noget andet«, siger Lene Lund-Hansen.

Som det nok fremgår, var der noget

vildt og utæmmet over Richard Winther. Det store hår og skæg. Samlingerne, der bare voksede, fascinationerne, der trak ham i den ene eller anden retning, uviljen mod alt kommercielt (muliggjort af en klækkelig arv), den komplette ligegyldighed over for almindelige samfundsnormer, der fik ham til at hente materialer på lossepladsen i sin 2CV og spørge i Brugsen, om der ikke var noget for gammel mad, han kunne få eller købe billigere.

Omvendt eksisterer der midt i det umiddelbart kaotiske en sirlig orden. Bag på alle Richard Winthers værker står der noteret alle de datoer, han har malet på dem. Også på væggene i Vindeby. Han har ført nøje registrator over sin kunst og sine samlinger. Over 100.000 numre. I sine senere år i Vindeby levede han på mange måder skematisk.

FAKTA

Richard Winther i 2026

I anledning af, at Richard Winther i år ville være fyldt 100 år, er der flere udstillinger med kunstneren:

Richard Winthers Hus i Vindeby på Lolland viser udstillingen 'Richard Winther 100 år', der er åben frem til oktober. Huset har åbent lørdag og søndag kl. 14-17 eller efter aftale.

På Nivaagaards Malerisamling vises udstillingen 'Richard Winther 100 år' med en lang række af Winthers værker fra især årene 1966 til 1987, hvor maleren boede i Nivå. På udstillingen vises også Mie Mørkebergs store vægmaleri, inspireret af hovedværket i Vindeby og Winthers egen kunstsamling.

»Han har ikke haft behov for at indgå i kunstbranchen og er bevidst gået under radaren. Han har brugt sin studiesamling til at lære konkrete teknikker, og man kan meget tydeligt se, hvordan han indarbejder andre kunstneres måde at arbejde på i sine egne ting. Det gælder både mytologisk stof, ting fra den gamle kunsthistorie og fra hans jævnaldrende kolleger«, siger Søren K.K. Lund-Hansen.

Roer i stedet for kvinder

Et par dage før udstillingen skal åbne på Nivaagaard, er Mie Mørkeberg trukket i de malerplettede smækbukser og gået i gang med at udsmykke en hel sal.

Her skal Winthers studiesamling hænge mellem de vægmalerier, hun laver inspireret af huset i Vindeby.

Der er en roe, en kannibal, en café i Paris, hvor Winther og de andre unge og lovende i kunstens verden kom i 1940'erne. Veninden Sonja Ferlov Mancobas skulpturer er malet ind på den ene endevæg.

»Hos mig får kannibalen bare lov til at spise roen i stedet for kvinderne«, siger Mie Mørkeberg.

Mange vil kende hende for værket 'Samtalen 1918-2024' med 30 fremtrædende kvindelige politikere, der i 2024 kom op i Samtaleværrelset på Christiansborg.

Inde i rummet ved siden af er Søren K.K. Lund-Hansen ved at få styr på de mange værker. Konservatorerne er i gang med at gennemgå dem for at se, at der ikke er sket dem noget under transporten.

Der er et komisk skær over en konservator med lampe og lup, der besigtiger et stykke papkasse bemalet af plastikmaling fundet på en losseplads på Lolland.

Rundt omkring på borde og transportkasser ligger der værker, der endnu ikke er pakket ud. En Winther-skulptur, der tilhører kunstmaleren

Tal R, og et andet værk, der tilhører kunstneren Alexander Tovborg.

Richard Winther er kendt og anerkendt. Nok bare mest i særlige kredse.

Han er en kunstner, som andre kunstnere kan se fidusen og fascinationen i. En kunstner, der den ene dag bygger kameraer, som kan fotografere 360 grader rundt, og på den måde påvirker sin egen måde at male på dagen efter. Så kunne han dagen efter tage afstøbninger af roer for dagen efter igen ikke at have tid til at tale med nogen, fordi han havde travlt med at se tennis i sit rodede lille soveværelse.

Og en kunstner, der i sin samtid fik både Eckersberg Medaillen (den højeste udmærkelse for malere) og Thorvaldsen Medaillen (det tilsvarende, bare for billedhuggere).

Hos Richard Winther er det hele en del af den samme praksis. Her mødes Androkles og løven med Hieronymus, der i Richard Winthers tilfælde bliver til Jeronimus, som mødes med nabokonen og Arafat og de mange muser, der kom valfartende til Vindeby for at lade sig fotografere og male.

Som Lene Lund-Hansen sagde, inden vi kørte fra huset i Vindeby og stod og så på gamle portrætfotografier af Richard Winther:

»Han var også en flot mand i sine velmagtsdage. Selv da han var gammel, og folk holdt lidt afstand til ham nede i Brugsen, fordi der var blevet lidt langt mellem badene, havde han et særligt glimt i øjet«, siger hun.

Richard Winther døde som 81-årig i 2007. Helt til det sidste blev han ved med at arbejde med at registrere sin samling og med at skabe nyt.

»Han malede 40 malerier i den sidste uge, han levede. Hvis bare han havde spist lidt mere, tror jeg måske, vi havde haft ham lidt længere«, siger Lene Lund-Hansen.

»Men i år er det Richards år«.

emil@pol.dk

LAV GRØN OMSTILLING I KØKKENET

Politiken Mad er til dig, som trænger til at tænde op under den grønne madglæde.

Korte kurser med substans

5. – 11.7, 2. – 8.8. og 31.8. – 6.9. 2026
Unikke kanaler og vandveje
Ejderkrydstogt, Slien-cruise og Flensborg Fjord.

14. – 20. september 2026 & 14. – 20. april 2027
Eventyrlige Slotte og Herregårde
Reventlowerne, Drama og Vinsmagning.

Optakt d. 8.-12.11. 2026, rejsen d.16.-21.11. 2026
Rejsekursus: Firenze – I Dantes fodspor
Med optaktskursus på Rønshoved Højskole.

19. – 25. november 2026
Lys over november
Steffen Kretz, Skæbnedramaer og koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester.

Læs de detaljerede dagsprogrammer og tilmeld dig på www.ronshoved.dk eller ring til højskolen på tlf 7460 8318

Rønshoved Højskole
Højskolen ved Flensborg Fjord